Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

การประเมินผลวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนภูมิภาค คณะรัฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ และคณะศึกษาศาสตร์*

An Evaluation of the Knowledge and Morality Course (RAM 6000) by Graduate Students in the Faculties of Political Science, Business Administration, and Education Studying at Regional Campuses

นพคุณ คุณาชีวะ (Noppakun Kunacheva)**
อาภาพร พงษ์มาลา (Apaporn Pongmala)***
บุศรา นิยมเวช (Buasra Niyomves)****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนภูมิภาค คณะรัฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ และคณะศึกษาศาสตร์ 2) ศึกษาความสอดคล้องของการประเมินผลการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) กับมาตรฐานการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย 3) ศึกษาประโยชน์ในการนำไปใช้ในชีวิตของวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) 4) ศึกษาความคิดเห็นของผู้เรียนวิชา RAM 6000 (ความรู้คู่คุณธรรม) ก่อนเรียนและหลังเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาที่เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) ระดับบัณฑิตศึกษาส่วนภูมิภาค คณะรัฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ และคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 3,873 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า *t* test ค่า *F* test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนภูมิภาคคณะรัฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ และคณะศึกษาศาสตร์ มีผลการเรียนวิชาความรู้คู่ธรรม (RAM 6000) โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

---

* เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย
This article is for publishing research

** รองศาสตราจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Assoc. Prof. Department of Curriculum and Instruction at Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Asst. Prof. Department of Curriculum and Instruction at Faculty of Education, Ramkhamhaeng University
**** ดร.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Dr. Graduate School Ramkhamhaeng University

2. การประเมินผลการเรียนวิชาความรู้คู่ธรรม (RAM 6000) กับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยมีความสอดคล้องกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

3. ประโยชน์การนำไปใช้ในชีวิต สรุปผลการวิเคราะห์ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) การฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี 2) การรู้จักและพัฒนาตนเอง 3) การวางแผนในการแก้ปัญหา

4. ความคิดเห็นก่อนเรียนของนักศึกษาที่เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) พบว่า ความคิดเห็นโดยรวม 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) อาจารย์ คงสอนไม่สนุก 2) คงจะเป็นวิชาที่บรรยายแต่เนื้อหาและทฤษฎีที่เครียดๆ อย่างเดียว 3) คิดว่าเป็นวิชาที่น่าเบื่อมาก ไม่อยากเรียน

ความคิดเห็นหลังเรียนของนักศึกษาที่เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) โดยรวม 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ได้เพื่อนใหม่ และดีใจที่ได้เรียนกับเพื่อนจำนวนมาก 2) สนุกสนาน ทำให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ตลอดเวลา และ 3) ได้รู้จักตนเองมากขึ้น

คำสำคัญ: การประเมินผลวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000)/ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

Abstract

This research had four objectives: 1) to compare learning outcomes of graduate students in the Faculties of Political Science, Business Administration, and Education taking the Knowledge and Morality course (RAM 6000) at regional campuses, 2) to determine if the learning outcomes comply with the expected learning outcomes specified in the Thai Qualifications Framework for Higher Education, 3) to explore the benefits of everyday-life applications of the RAM 6000 course, and 4) study the students' opinions before and after taking the course. The research population consisted of 3,873 students from the Faculties of Political Science, Business Administration, and Education taking the Knowledge and Morality course (RAM 6000) at regional campuses. The research instrument was a questionnaire. The statistical procedures employed in the analysis of the data collected included frequency, percentage, mean, standard deviation, the *t*-test, the *F*-test and One way ANOVA

The findings are as follows:

1. Overall, the students' learning outcomes were at a "very good" level and differed significantly, among the three faculties, at the statistical level of 0.05.

2. The overall learning outcomes of the students complied with the expected learning outcomes specified in the Thai Qualifications Framework for Higher Education at a "very good" level.

3. The first three aspects indicated by the students regarding the application of what they had learned from the course to their daily life were: 1) the capacity to be a good

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

leader and a follower, 2) the ability to know themselves and to develop their abilities, and 3) the capability to plan and solve problems.

4. The students' opinions before and after taking the course were as follows: Before taking the course, the students' first three opinions about the course were: 1) it would not be fun 2) it would involve a lot of lecturing about deep and serious theories; and 3) it would be too boring for them to learn. After taking the course, the students' first three opinions about the course were: 1) they had acquired new friends and had a lot of classmates; 2) they had a lot of fun which encouraged them to learn at all times; and 3) they learned more about themselves.

Keyword: An Evaluation of the Knowledge and Morality Course (RAM 6000) Thai/ Qualifications Framework for Higher Education

บทนำ

ใน ปี พ.ศ. 2543 มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้กำหนดพันธกิจหลักในการผลิตบัณฑิตอีกข้อหนึ่ง คือ "มุ่งผลิตบัณฑิต ที่มีความรู้คู่คุณธรรม"ดังนั้น ในหลักสูตรทุกระดับจึงกำหนดให้นักศึกษาเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม ตั้งแต่ พ.ศ. 2543 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548 : 3)

วิชาความรู้คู่คุณธรรมในระดับปริญญาโทได้จัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเกิดความรู้คู่คุณธรรม โดยวิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งในเชิงการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินข้อมูลเพื่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งในด้านการทำงาน เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีการเรียนการสอนที่แตกต่างจากรูปแบบการสอนของวิชาอื่น ๆ ในระดับบัณฑิตศึกษา คือ มีการใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้และตระหนักในคุณธรรมด้วยตนเอง ใช้กระบวนการและเทคนิคการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

จากการจัดการเรียนการสอนวิชา ความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) ตั้งแต่ พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา ยังไม่เคยมีการประเมินผลวิชานี้เลย และการเรียนวิชานี้ ไม่มีมหาวิทยาลัยใด ๆ จัดสอนเป็นรายวิชา รวมทั้งวิธีการเรียนการสอนก็แตกต่างจากการสอนกระบวนวิชาอื่น ๆ ทำให้เกิดความสงสัยว่า การเรียนการสอนของกระบวนวิชานี้ด้วยวิธีการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะบังเกิดผลอย่างไรต่อนักศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินผลวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนภูมิภาค คณะรัฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ และคณะศึกษาศาสตร์

2. เพื่อศึกษาความสอดคล้องของการประเมินผลการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) กับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาประโยชน์ในการนำไปใช้ในชีวิตของวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) ก่อนเรียนและหลังเรียน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) เพื่อประเมินผลวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาโทส่วนภูมิภาคทั้ง 3 คณะ ได้แก่ คณะรัฐศาสตร์ จำนวน 324 คน คณะบริหารธุรกิจ จำนวน 383 คน และคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 268 คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) จำนวน 974 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามประเมินผลการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามแบบปลายเปิดเพื่อสอบถามความรู้สึกก่อนเรียนและหลังเรียน โดยหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบคุณภาพ ความชัดเจนของภาษาและสำนวนที่ใช้ให้มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน หลังจากนั้นนำผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruency--IOC)

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (try-out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (discrimination) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อโดยใช้ค่า Corrected Item-Total Correlation เพื่อพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า r ตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป

ส่วนการหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามโดยรวมทั้งฉบับพบว่า มีข้อที่ใช้ได้จำนวน 20 ข้อ โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์ alpha (coefficient alpha) ของ Cronbach (1960, pp. 201-204)

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วมาจัดทำฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาที่เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) ส่วนภูมิภาคในปีการศึกษา 2558 จำนวน 3,873 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้วิจัยได้จัดผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม (cluster) ได้ 5 กลุ่ม แล้วคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) และใช้กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (อ้างถึงใน คณาจารย์ภาควิชาการประเมินและการวิจัย, 2552: 440) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 974 คน ซึ่งอยู่ในระดับความคลาดเคลื่อน ± 3%

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ 1) ผลการเรียน (ระดับการบรรลุจุดประสงค์ในการเรียน) 2) ความสอดคล้องของการประเมินผลการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรมกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย 3) ประโยชน์ในการนำไปใช้ในชีวิตของวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) 4) ความคิดเห็นของผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) ของนักศึกษาระดับบัณฑิต ศึกษาส่วนภูมิภาค คณะรัฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและคณะศึกษาศาสตร์ ดังนี้

1.1 ผลการเรียนวิชาความรู้คู่ธรรม (RAM 6000) โดยรวมมีผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X}$ = 4.78, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักศึกษามีผลการเรียนเฉลี่ยวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) อยู่ในระดับดีมาก ทุกข้อ ผลการวิเคราะห์ระดับดีมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ นักศึกษาเห็นความสำคัญของ การมีความรู้คู่คุณธรรม ($\overline{X}$ = 4.88, S.D. = 0.35) การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ($\overline{X}$ = 4.86, S.D. = 0.36) การสร้างจิตสำนึกการทำงานเป็นทีมและการฝึกความเป็นผู้นำ ($\overline{X}$ = 4.85, S.D. = 0.37) ส่วนข้อที่อยู่ในระดับดีมากที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ($\overline{X}$ = 4.65, S.D. = 0.51)

1.2 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาความรู้คู่ธรรม (RAM 6000) ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนภูมิภาค คณะรัฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ และคณะศึกษาศาสตร์ พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนวิชาความรู้คู่ธรรม (RAM 6000) ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนภูมิภาค คณะรัฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ และคณะศึกษาศาสตร์โดยภาพรวม

แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	sig
โดยรวม					
ระหว่างกลุ่ม	3.81	2	1,591	18.38	.000
ภายในกลุ่ม	84.09	972	.087		
รวม	87.27	974			

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนภูมิภาค คณะรัฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและคณะศึกษาศาสตร์ มีผลการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe ดังข้อมูลในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการเรียนวิชาความรู้คู่ธรรม (RAM 6000) ของนักศึกษาระดับบัณฑิต ศึกษาส่วนภูมิภาค คณะรัฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ และคณะศึกษาศาสตร์ เป็นรายคู่

คณะที่นักศึกษาสังกัด	$\overline{X}$	รัฐศาสตร์	บริหารธุรกิจ	ศึกษาศาสตร์
รัฐศาสตร์	4.72		-	*
บริหารธุรกิจ	4.77			*
ศึกษาศาสตร์	4.87			

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนภูมิภาค คณะรัฐศาสตร์ กับคณะศึกษาศาสตร์ และนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจกับคณะศึกษาศาสตร์มีผลการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

2. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของการประเมินผลการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) กับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย พบว่า

นักศึกษามีผลการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\overline{X}$ = 4.76, S.D. = 0.32) แสดงรายละเอียดข้อมูลในตารางที่ 3

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินผลการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) กับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

ผลการเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้	$\overline{X}$	S.D.	การแปลความหมาย	ลำดับ
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.79	0.30	ดีมาก	2
2. ด้านความรู้	4.71	0.39	ดีมาก	4
3. ด้านทักษะทางปัญญา	4.75	0.34	ดีมาก	3
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.81	0.29	ดีมาก	1
5. ด้านทักษะเชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	4.75	0.34	ดีมาก	3
รวม	**4.76**	**0.32**	**ดีมาก**	

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษามีผลการเรียนวิชาความรู้คู่ธรรม (RAM 6000) สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน โดยด้านที่นักศึกษามีผลการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) มากที่สุด ได้แก่ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ ($\overline{X}$ = 4.81, S.D. = 0.29) รองลงมา ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ($\overline{X}$ = 4.79, S.D. = 0.30) ด้านทักษะทางปัญญาและด้านทักษะเชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\overline{X}$ = 4.75, S.D. = 0.34) และด้านที่นักศึกษามีผลการเรียนวิชาความรู้คู่ธรรม (RAM 6000) ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยต่ำที่สุด คือ ด้านความรู้ ($\overline{X}$ = 4.71, S.D. = 0.39)

3. ประโยชน์การนำไปใช้ในชีวิตของวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) ที่นักศึกษาสามารถนำไปใช้ในชีวิต

พบว่า ผลการวิเคราะห์ประโยชน์การนำไปใช้ในชีวิตของนักศึกษา 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) พัฒนาการคิดวิเคราะห์ใช้เหตุผลในการตัดสินใจและกล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง 2) มีการวาง แผนและใช้อริยสัจสี่ในการแก้ปัญหาและเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น 3) ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดีและมีความเป็นประชาธิปไตย

4. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่เรียนวิชา RAM 6000 (ความรู้คู่คุณธรรม) ก่อนเรียนและหลังเรียน

พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่และค่าร้อยละของ การแสดงความคิดเห็นก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาที่เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนภูมิภาค คณะรัฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและคณะศึกษาศาสตร์โดยรวม ดังนี้

4.1 ความคิดเห็นก่อนเรียนของนักศึกษาที่เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) สรุปผลการวิเคราะห์ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) อาจารย์คงสอนไม่สนุกและต้องนั่งฟังธรรมะทั้งวัน 2) คงจะเป็นวิชาที่บรรยายแต่เนื้อหาและทฤษฎี หลักการ เหตุผล ที่เครียด ๆ อย่างเดียวสอนแต่เรื่องพระพุทธศาสนา 3) คิดว่าเป็นวิชาที่น่าเบื่อมาก ไม่อยากเรียน

4.2 ความคิดเห็นหลังเรียนของนักศึกษาที่เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) โดยรวมสรุปผลการวิเคราะห์ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ได้มิตรภาพใหม่ ๆ ได้รู้จักเพื่อนใหม่เพิ่มมากขึ้น และรู้สึกดีใจที่ได้เรียนร่วมกันกับเพื่อนจำนวนมาก ๆ 2) เป็นวิชาที่เรียนแล้วสนุกสนานไม่เครียด ไม่น่าเบื่อ บรรยากาศในชั้นเรียนน่าเรียน ทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นตลอดเวลา และเป็นวิชาที่ได้รับความรู้จากการลงมือปฏิบัติ อาจารย์สอนดีมากสอนสนุก อาจารย์สามารถทำสิ่งที่เป็นนามธรรมออกมาเป็นรูปธรรมที่นักศึกษาเข้าใจได้ง่ายมาก พร้อมทั้งมีกิจกรรมดี ๆ และมีกิจกรรมอย่างหลากหลายที่สอดแทรกไปด้วยความรู้และคุณธรรมมากมาย 3) ได้รู้จักตนเองมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประเมินผลวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนภูมิภาค คณะรัฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและคณะศึกษาศาสตร์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาส่วนภูมิภาค คณะรัฐศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจและคณะศึกษาศาสตร์ ดังนี้

1.1 ผลการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง (4.65 - 4.88) แสดงว่า นักศึกษาเห็นความสำคัญของการมีความรู้คู่คุณธรรม การรู้จักพัฒนาตนเอง การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี คิดบวก รู้จักให้อภัย สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ยอมรับฟังเหตุผล การคิดวิเคราะห์วางแผนแก้ปัญหา การสร้างจิตสำนึกจากการทำงานเป็นทีม การเป็นผู้นำรับผิดชอบต่อสังคม ดูแลรักษา อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีจิตสำนึกสาธารณะ

ด้านของความรู้ที่เกิดขึ้นนักศึกษาเข้าใจและตระหนักถึงการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการดำเนินชีวิตรู้จัก ใช้หลักธรรมาภิบาลในการอยู่ร่วมกัน รวมทั้งความสำคัญของการสื่อสารที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ ก่อสกุล, เดช อุณหะจิรังรักษ์,บุญเกียรติ การะเวกพันธ์ และจักรภพ ศรมณี (2553) ที่พบข้อสรุปว่า ผลการประเมินความคิดเห็นในสองด้าน คือ 1) ด้านความสอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ 2) ด้านความสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ สรุปผลการประเมินได้ดังนี้ ด้านที่ 1 ด้านการประเมินความสอดคล้องรายวิชาที่ศึกษากับเรื่องที่มหาบัณฑิตต้องการเรียนรู้ วิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) เป็นวิชาที่นักศึกษาจัดอันดับวิชานี้เป็นวิชาที่ต้องการเรียนรู้มากที่สุดเป็นอันดับ 1 มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.41 และการจัดอันดับในด้านความสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45

จากเหตุผลข้างต้น จะเห็นได้ว่า พัฒนาการที่เกิดขึ้นในตัวนักศึกษา คือ มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำมาประยุกต์นั้น เกิดจากการผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ Tiwana (2000: 5) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม กิจกรรมการแก้ปัญหา การระดมความคิดการเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ และการสรุปความเพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีอนุมานนิยมของ Kant ที่ว่าความรู้เริ่มจากประสบการณ์ การคิดและหาเหตุผลร่วมกันจนเกิดเป็นความรู้ความเข้าใจ จนสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้ ชัยวัฒน์ อัตพัฒน์ (2542: 129) นอกจากนี้ Socratis (อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ อัตพัฒน์ม 2542: 129) ซึ่งเป็นบรมครู

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

คนแรกที่นำศาสตร์แห่งการตั้งคำถามมาใช้ให้ผู้ถูกถาม รู้จักขบคิดหาเหตุผล จัดระเบียบความคิดของตน จนเกิดประโยชน์และเป็นความรู้ในที่สุด และเขายังเชื่อว่า การกระทำที่ดีย่อมเกิดจากความคิดที่ดี ซึ่งมาจากความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง แสดงให้เห็นผลของการบรรลุวัตถุประสงค์ทั้ง 20 ข้อ ของกระบวนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000)

1.2 เปรียบเทียบผลการเรียนวิชาความรู้คู่ธรรม (RAM 6000) พบว่า นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มีผลการเรียนแตกต่างจากนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ และนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ อาจเนื่องมาจากนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ได้เรียนรู้หลักสูตรที่เตรียมบุคลากรในด้านการศึกษาและนักศึกษาส่วนใหญ่ คือ ครู อาจารย์ ธรรมชาติของหน้าที่การงานและประสบการณ์เรียนรู้ที่ผ่านมาได้รับการถ่ายทอดหล่อหลอมมากในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี การประพฤติปฏิบัติ การรักษาตนอยู่ในศีลในธรรม ตลอดจนสภาพแวดล้อมในที่ทำงานส่วนใหญ่ก็เป็นสถานศึกษาหรือสถานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา อย่างไรก็ดีค่าเฉลี่ยไม่ว่าจะเป็นค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมของทั้งสามคณะหรือค่าเฉลี่ยแยกแต่ละคณะก็อยู่ในระดับดีมากทั้งหมด

2. ความสอดคล้องของการประเมินผลการเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) กับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย จากผลการประเมินพบว่านักศึกษาเข้าใจและเห็นความสำคัญของการมีความรู้คู่คุณธรรม และตระหนักที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต พัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติ ผลการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thailand Qualifications Framework for higher Education ; TQF: HEd.) วิจารณ์ พานิช (2552: 11-12)

ด้านคุณธรรมจริยธรรมวิชานี้ได้พัฒนาคุณลักษณะดังนี้ 1) การพัฒนาตนเอง ในการดำรงชีวิตประจำวัน 2) การพัฒนาสถาบันครอบครัว 3) การพัฒนาการศึกษาเล่าเรียน โดยต้องมีความตั้งใจ ใฝ่ศึกษา มีระเบียบวินัยในตนเอง ตรงต่อเวลา รู้จักหน้าที่ ที่พึงกระทำ รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ฝักใฝ่ในสิ่งที่ผิด รู้จักแยกแยะ ผิดชอบชั่วดีได้ และใช้ความรู้ไปในทิศทางที่ถูกที่ควร 4) พัฒนาการปฏิบัติงาน การประกอบสัมมาอาชีพ 5) พัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม สามารถวางตนในสังคมได้อย่างเหมาะสม โดยเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ด้านความรู้และเชาวน์ปัญญา นักศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงการนำไปใช้ ซึ่งผลลัพธ์เกิดจากการที่นักศึกษาได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ระหว่างการทำกิจกรรมกลุ่มในกระบวนการเรียนการสอน ทำให้เกิดความแตกฉานในด้านความคิด และวิธีการแก้ปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ปรึกษาหารือกัน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานร่วมกัน มีการเรียนรู้แบบร่วมมือเกิดขึ้น (Cooperative learning) โดยกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์ผลงาน และปรับปรุงข้อบกพร่อง (Artz & Newman, 1990: 448) นอกจากนี้การขยายความคิด การประมวลข้อมูล (Information processing) ด้วยวิธีต่าง ๆ ทำให้นักศึกษาสนใจและรับรู้เรื่องที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น Klausmeier (1985: 105) เช่นการใช้หลัก PDCA พรหมวิหาร 4 ในการทำงาน หลักการแก้ปัญหาโดยใช้อริยสัจ 4 หลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน หลักอิทธิบาท 4 ในการดำเนินชีวิต ความซื่อสัตย์สุจริต รักษาสัจจะเพื่อประโยชน์ขององค์กร และใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ นักศึกษาตระหนักถึง การให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ไม่ใช้อคติในการตัดสินใจ ดูแลรับผิดชอบสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รักษาวัฒนธรรมของชาติ มีวินัยในการใช้ชีวิต ให้เกียรติไว้วางใจ มีภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน รู้จักตอบแทนคุณแผ่นดิน และเกิดแรงบันดาลใจไม่ย่อท้อต่อการเรียนและการทำงาน สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความรับผิดชอบส่วนตน ไปสู่ส่วนรวม ความเสียสละต่อสังคม เพื่อนร่วมงาน Gilligan (1982: 87)

ด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นักศึกษาเห็นความสำคัญของการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสาร ตระหนักถึงข้อมูลการรับส่งสารที่ถูกต้องแม่นยำ มีการตรวจสอบ และใช้วิธีการสื่อสารที่หลากหลายช่องทางและการสื่อสารสองทาง เพื่อความเข้าใจตรงกัน

จากผลผลิตที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) สอดคล้องตามมาตรฐาน TQF อย่างน่าพอใจ

3. ประโยชน์การนำไปใช้ชีวิตของวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) จากคำถามปลายเปิดที่ให้ผู้เรียนบอกถึงประโยชน์ของการนำความรู้และประสบการณ์จากการเรียนวิชาความรู้คู่ธรรม (RAM 6000) ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันนั้น ได้สรุปเป็น 3 ด้าน คือ ด้านตนเองกับการพัฒนาตนเอง ด้านครอบครัวความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง และด้านชีวิตการทำงาน การได้สำรวจตรวจสอบ วิเคราะห์ตนเอง เข้าใจตัวตนของตนเอง เป็นพื้นฐานที่ช่วยในการพัฒนาตน ปรับปรุง จุดอ่อน สร้างเสริมจุดแข็ง เมื่อสมาชิกในสังคมรู้จักที่จะพัฒนาตนเอง สังคมย่อมได้รับการพัฒนาไปด้วย

จากผลการประเมินสรุปได้ว่า ในด้านตนเอง การพัฒนาตนเอง ครอบครัวและความสัมพันธ์กับคนรอบข้างนั้น การได้มีโอกาสพิจารณา ใคร่ครวญ ความเป็นตัวตนของตนเอง ทำให้มีมุมมองกว้างขึ้น รู้จักตนเองมากขึ้นในหลาย ๆ ด้าน รู้จักพัฒนาตนเอง ปรับเปลี่ยนความคิด ทัศนคติ มองโลกในแง่ดี คิดบวก กล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้อง ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ลดอัตตาของตนเอง การใช้คำพูดในการสื่อสารกับผู้อื่น รู้จักสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นกับคนรอบข้าง การดำเนินชีวิตครอบครัว เรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการดำเนินชีวิตและการใช้ชีวิต อย่างมีสติ

ด้านชีวิตและการทำงาน รู้จักวางแผนในการแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่นเห็นความสำคัญของความสามัคคีในหมู่คณะ การทำงานเป็นทีม เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีมีความยุติธรรม นำหลักคุณธรรมไปใช้ในการแก้ปัญหา การมีจิตสาธารณะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และเป็นคุณธรรมหนึ่งของพลเมือง เป็นคุณค่าและจิตสำนึก เป็นจิตวิญญาณของสังคม ซึ่งจะทำให้เกิดประชาสังคม เกิดความเข้มแข็งของสังคม ประเวศ วะสี (2541: 20) นอกจากนี้ Oslan, Blekher and Chesnolaca (2000) กล่าวว่าจิตสำนึกสาธารณะยังก่อให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจในการกระทำอันก่อให้เกิดประโยชน์ของส่วนรวม

จะเห็นได้ว่าการนำผลการเรียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่เกิดจากการเรียน การทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันไปพัฒนาในหลายๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม การสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ดี ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม ทักษะการทำงาน การวิเคราะห์วางแผน การแก้ปัญหาเกิดความรู้ มโนทัศน์ ที่จะนำความรู้ทักษะเหล่านั้นไปใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิต

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลครบทั้งสามด้าน คือ ด้านวิชาการ วิชางาน และวิชาคน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย 5 ด้าน อีกด้วย

4. ความคิดเห็นของผู้เรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) ก่อนเรียนและหลังเรียน

ก่อนเรียนนักศึกษาคิดว่าคงเป็นวิชาที่บรรยายแต่เนื้อหาและทฤษฎี หลักการเหตุผลที่เครียด ไม่สนุก น่าเบื่อไม่อยากเรียน ทำไมต้องเรียน ทุกคนมีคุณธรรมในตัวเองอยู่แล้วจะได้อะไรจากวิชานี้ ไม่น่าจะมีผลอะไรต่อชีวิต ความคิดเห็นหลังเรียนนักศึกษามีความคิดเปลี่ยนไปอย่างเห็นได้ชัดรู้จักเพื่อนใหม่มากขึ้น มีเพื่อนเพิ่มขึ้น ดีใจที่ได้เรียนรวมกับเพื่อนมากๆ มีมิตรภาพใหม่ที่ดี บรรยากาศในชั้นเรียนไม่เครียด สนุกน่าเรียนและไม่น่าเบื่ออย่างที่คิด มีความกระตือรือร้นอยู่ตลอดเวลา เป็นวิชาที่ได้รับความรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง สามารถทำสิ่งที่เป็นนามธรรมออกมาเป็นรูปธรรม ให้นักศึกษาเข้าใจได้ง่าย มีกิจกรรมดีๆ หลากหลายที่สอดแทรกไปด้วยความรู้และคุณธรรมมากมาย

จะเห็นได้ว่าการประเมินผลหลังเรียนจากความคิดเห็นของนักศึกษานั้น สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ การเรียนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) จากการได้ปฏิบัติจริงที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย โดยใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่ม (Group Process) ทำให้นักศึกษาได้มองเห็นและเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ว่าจะเรื่องของแนวคิด ทัศนคติ การแสดงออก ความรู้ความเชี่ยวชาญ พื้นฐานในตัวของแต่ละคน ที่จะถูกดึงออกมาใช้ในการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อผลสำเร็จของกลุ่ม การเรียนรู้ซึ่งกันและกันนี้ทำให้เกิดการปรับตัวและวิธีการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม มองเห็นพฤติกรรมและความเป็นตนเอง เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเอง และความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง รวมทั้งการพัฒนาชีวิตและการทำงาน เข้าใจมองเห็นหลักการที่จะนำความรู้และประสบการณ์จากการเรียนไปพัฒนาตนเอง สังคมและประเทศชาติต่อไป

ดังนั้น ในการพัฒนาความรู้ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ จึงมีความสำคัญโดยตรงต่อตัวผู้เรียน การผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองจะก่อให้เกิดความเข้าใจถึงเทคนิควิธีการต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น เพราะทุกความรู้ย่อมมีการปฏิบัติ และการปฏิบัตินำไปสู่ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญประสบการณ์ต่าง ๆ จะแตกฉาน กว้างขวางออกไป ซึ่งมาจากผลของการระดมความคิด การศึกษาแนวทางอย่างหลากหลาย ดังนั้นกระบวนการกลุ่ม จึงเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

การจัดกระบวนการเรียนการสอน ข้อค้นพบ นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาความรู้ที่เป็นนามธรรม จากภาพรวมของผลการประเมินทั้งหมด จะเห็นว่านักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมการนำไปใช้ ตระหนักถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการที่จะพัฒนาตนเอง การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม การทำงานและการดำเนินชีวิต ซึ่งการปรับเปลี่ยนแนวคิดนี้จะนำไปสู่การปฏิบัตินั่นเอง

ความรู้ ประสบการณ์ที่นักศึกษาได้รับจากกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น เกิดจากประสบการณ์การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ในระหว่างเรียน จากการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้เทคนิคกลุ่มสัมพันธ์ (group process) ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองในกลุ่มที่จัดประสบการณ์ให้นักศึกษา การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นมีทั้งส่วนของความรู้ (knowledge) ซึ่งพัฒนาไปพร้อมๆ กับส่วนของกระบวนการ (process)

จากการอภิปรายข้างต้นจะ เห็นได้ว่า ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นของวิธีการสอนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) ซึ่งเป็นวิชาที่เป็นเรื่องของนามธรรม องค์ความรู้ถึงแม้จะถูกนำเข้าสู่สมอง ความคิดของแต่ละคน ซึ่งสามารถเรียนรู้ได้ (Learning to Know) แต่ถ้าหยุดอยู่แค่นั้น ย่อมไม่ส่งผลต่อการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อส่วนตนและส่วนรวม ดังนั้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย Learning by doing ตามแนวคิดของ John Dewey ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์จากการปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ผ่านการใช้สื่อและกระบวนการเรียนการสอนเพื่อโยงสู่ความรู้ต่างๆ

จากผลการอภิปรายมาทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าการวางแผนการสอนและจัดลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาความรู้คู่คุณธรรม (RAM 6000) ด้วยการนำเทคนิค วิธีและกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลายมาประยุกต์ใช้ร่วมกัน เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ขึ้นในตัวผู้เรียนนั้น สามารถสอนเนื้อหาที่เป็นนามธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรมและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นับเป็นนวัตกรรมของการจัดการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่ค้นพบจากการวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการประเมินคุณภาพของหลักสูตรด้วย
2. ในการสอนทุกกระบวนวิชาควรวางแผนการจัดการเรียนการสอน โดยสอดแทรกการพัฒนาบัณฑิตให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประเมินผลวิชาความรู้คู่คุณธรรมในการสอนทุกระดับและทุกคณะ
2. ควรศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนของคณาจารย์ทุกหลักสูตร

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2546). **การอบรมมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.

ชัยวัฒน์ อัตพัฒน์. (2542). **ญาณวิทยา (ทฤษฎีความรู้).** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประเวศ วะสี. (2541). **ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและศีลธรรม.** กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สำนักงานอธิการบดี, กองแผนงาน, งานวิเคราะห์และประสานการวางแผน. (2548) **แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี (พ.ศ. 2548-2551) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.** กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง

วิจารณ์ พานิช. (2552). **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอุดมศึกษา.

วิโรจน์ ก่อสกุล, เดช อุณหะจิรังรักษ์, บุญเกียรติ การะเวกพันธ์ และจักรภพ ศรมณี. (2553). “การประเมินเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง”**.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมจิตรา เรืองศรี และคณะ. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

ภาษาต่างประเทศ

Artz, A. F., & Newman, C. M. (1990). Cooperative learning. **Mathematics Teacher***, 83,* 448-449.

Educational psychology: A contemporary view. (1973). Del Mar, CA: CRM Books.

Cronbach, L. J. (1960). Essentials of psychological testing. New York: Harper & Row.

Gilligan, C. (1982). **In a different voice: Psychological theory and women's development.** Cambridge, MA: Harvard University Press.

Klausmeier, H. J. (1985). **Educational psychology** (5th). New York: Harper & Row.

Krettenauer, T., Colasante, T., Buchmann, M., & Malti, T. (2014). The development of moral emotions and decision-making from adolescence to early adulthood: A 6-year longitudinal study. **Journal of Youth and Adolescence** 43, 4: 583-596.

Lewis, C. L. (1982). The Relationship Of Moral Development And Cognitive Development Within Gifted Students Examined In The Light Of The Variables Of Sex, Socioeconomic Status, And Age (Order No. 8210522). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (303082756). Retrieved from https://search.proquest.com/

Oslan, A., Blekher, L. & Chesnokaea, V. (2000). **Distant Communication Project** [Online]. Available from: http://www.russ.ru/ds/english.htm.

Tiwana, A. (2000). **The knowledge management toolkit: Practical techniques for building a knowledge management systems.** Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Warshaw, R. (1978). **Moral Reasoning Of Children In Fourth And Sixth Grades In Two Different Educational Environments** (Order No. 7816600). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (302876663). Retrieved from Retrieved https: search. Proquest.com/docview/ 30287663 accountid =44787.